

Oorsponkelijke Bijdragen

DE NEDERLANDSCHE BOSSCHEN NA DEN OORLOG.

Radiorede van Dr. J. A. van Steijn, Directeur van het Staatsbosbeheer, tevens Hoofd van de Afdeling Boschwezen en Jacht van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, op Maandag 19 November 1945 te 20.30 uur in de „Rubriek ten behoeve van den Landbouw“.

Luisteraars,

Onze bosschen en andere houtopstanden, zooals beplantingen langs wegen en dijken en in plantsoenen, hebben het in de oorlogsjaren zwaar te verduren gehad. Er is veel gekapt, vernield of beschadigd. Honderden hectaren bosch moesten, ter voorziening in de binnenlandsche behoefte aan hout, worden geveld; de bezetter kapte bovendien op roekelooze wijze onze mooiste bosschen. In de geïntundeerde gebieden stierven de boomen; de bevolking kapte op groote schaal hout en er werden ernstige beschadigingen teweeg gebracht door oorlogsgeweld, granaten, vliegende bommen en mijnen. Voor razeeringen ten behoeve van den aanleg van vliegvelden moest veel hout vallen, terwijl voor onze bevrijding nog heel wat werd opgeofferd. Omvangrijk is de schade o.a. aan bosschen bij Breda, Bergen op Zoom, Nijmegen, Beetsterzwaag, Noordwijk, Doorwerth, op de Veluwe, in Limburg, op veel plaatsen in Noord-Holland, waar alleen bij de boerderijen nog wat hout werd gespaard. Tallooze wegbplantingen verdwenen; in de Wieringermeer, ging — behalve alle beplantingen bij de boerderijen — 400 ha jong bosch, verloren; op Walcheren is bijna al het houtgewas dood en de beroemde „manteling“ is omgehakt.

Dit alles geschiedde in een land, dat toch al reeds arm was aan hout! Met 250.000 ha bosch, dat is 7,6% van de totale oppervlakte van ons land, is Nederland een van de minst beboschte landen ter wereld (Zweden 57%, België 17%, Duitsland 29%). Engeland met 5% is een der weinige landen, die nog minder bosch hebben. Onze behoefte aan hout moesten wij grootendeels door invoer dekken. Jaarlijks werd ongeveer 5 miljoen m³ hout uit het buitenland aangevoerd, terwijl de opbrengst aan inlandsch hout ongeveer 6 à 700.000 m³ bedroeg. U zult dan ook begrijpen, wat het zeggen wilde, dat, ondanks alle pogingen om hout ingevoerd te krijgen, de import in de oorlogsjaren sterk verminderde en ten slotte geheel stilstond, zoodat wij het toen alleen met onzen kleinen houtvoorraad moesten stellen.

Mijnhout, werkhout, hout voor klompen, lucifers, doodkisten, paalhout, hout voor zeeweringen en den landbouw, alles moest uit onze eigen bosschen komen. Het gebrek aan kolen, gas, electriciteit en benzine deed de behoefte aan brandhout en hout voor generatoren tot een ongekende hoogte stijgen.

Aan de vraag kon uit den aard der zaak, slechts ten deele worden voldaan. De belangen van producent, handelaar, industrie en andere verbruikers liepen meestal sterk uiteen. Ik noem in dit verband de brandhoutvoorziening. Men heeft mij herhaaldelijk gevraagd, waarom er niet méér hout kon worden geleverd voor de brandstofvoorziening van de stedelijke bevolking. Indien men echter per gezin 1 m³ hout gaf — en dat is toch maar een klein beetje — dan zou er voor een stad met 100.000 gezinnen, niet minder dan 1.000 ha bosch moeten worden kaalgeslagen. Dit hout kon beter voor andere doeleinden, bijv. voor de mijnen gebruikt worden, waar het in kolenproductie omgerekend, een veel hogere gebruikswaarde vertegenwoordigt dan bij direct verbruik in de kachel. Door middel van 1 m³ mijnhout krijgen we namelijk plm. 500 hl kolen.

Bosschen zijn voor een land van groote beteekenis voor de houtproductie, voor de

In deze jubileum-jaargang wordt in elk nummer plaats gemaakt voor een artikel uit het verleden. Ditmaal een integraal overgenomen radiorede van J.A. van Steijn, de toenmalige directeur van Staatsbosbeheer over "De Nederlandsche Bosschen na den oorlog". Het artikel werd afgedrukt in de 18e jaargang, nummer 1 in januari 1946.

---

recreatie en het natuurschoon. Troosteloos en soms onherkenbaar is hier en daar het beeld van het landschap geworden, door de sterke vellingen, die er hebben plaatsgehad. Er zijn geweldige offers gebracht, maar toch ben ik dankbaar voor hetgeen wij hebben behouden.

Hoeveel hout er werd gekapt is slechts bij benadering te bepalen. Er kan echter worden aangenomen, dat van einde 1939 tot en met 1944 plus minus 6 miljoen m³ hout werd geveld, dat is ongeveer het dubbele van de normale hoeveelheid. De Duitse weermacht alleen velde in één jaar tijd van onze mooiste bosschen ongeveer 700.000 m³ met een waarde van naar schatting 15 miljoen gulden. Men schat, dat door het weghalen van hout tenminste 600.000 m³ verloren is gegaan; alleen in het Gooi reeds 70.000 à 80.000 m³. Het geheel kaalgekapt terrein zal ongeveer 25.000 ha beslaan. Er zijn echter veel bosschen sterk gelicht, waarbij nog een aantal boomen verspreid bleven staan en het boschkarakter dus eenigermate behouden bleef. Het boschareaal van Nederland zal ongeveer met 1 % van de totale landoppervlakte gedaald zijn. Van het naaldhout ouder dan 25 jaar, en het loofhout, ouder dan 40 jaar, tezamen rond 100.000 ha, zal echter ongeveer 25 % zijn verdwenen, terwijl voor de oudste bosschen dit percentage nog belangrijk hooger ligt. De jongere bosschen hebben in het algemeen het minst geleden. De populieren met hun onmisbaar hout voor klompen, fineer, lucifers, kisten enz. moesten het sterk ontgelden met $2\frac{1}{2} \times$ den toelaatbaren, kap. Een belangrijk kwantum hout kon door oordeelkundige velling zonder groot nadeel uit onze wegbeplantingen worden verkregen. Bij de weermachtsvellingen ging veel hout noodeloos verloren door ondeskundige velling.

Luisteraars, we staan thans voor den wederopbouw. Er moet met alle kracht worden aangepakt, om ons land zijn bosschen en beplantingen terug te geven. Hoe kunnen we dat bereiken? Deze taak is lang niet eenvoudig; boomen en bosschen hebben heel wat jaren noodig om tot volle ontwikkeling te komen. De overheid stelt zich op het standpunt, dat wat we thans aan bosschen en boomen nog hebben, zooveel mogelijk moet worden gespaard. De boschbezitters, die zooveel offers hebben moeten brengen, wenschen de nog overgebleven bosschen te behouden. Men bedenke dat ongeveer 65 % van het boschbezit in ons land in handen is van particulieren, terwijl de Staat en de gemeenten ieder ongeveer 15 % hebben; de rest is het eigendom van provincies, waterschappen en vereenigingen of stichtingen.

De houtinvoer uit Duitschland zal zooveel mogelijk moeten worden bevorderd. Voor onze mijnen worden thans reeds vellingen uitgevoerd in enkele boschgebieden in Duitschland, bij de Limburgsche grens. Maar de aanvoer is nog lang niet voldoende, zoodat steeds weer aandrang wordt geoefend tot levering van mijnhout uit Nederland. En zoo is het ook met de populieren. Het groote gebrek aan klompen eischt ook thans weer nieuwe aanslagen op ons zoo gehavende populierenbezit. Voor opbouw van schuren, voor herstelling van geïnundeerde polders en voor zooveel meer is dringend hout noodig. De overheid moet beslissen, wat onder de huidige omstandigheden voorgaat. Ik zeg dat hier, opdat de boschbezitter wete, dat nieuwe vellingen onvermijdelijk kunnen zijn. Hij kan er echter van verzekerd zijn, dat de overheid ten volle overtuigd is van de groote belangen, die bij het behoud van onze bosschen en houtopstanden zijn betrokken.

Behalve het sparen van wat ons nog overbleef zal herstelling van de aangerichte schade onze aandacht vragen. We moeten op zijn minst ons oude boschareaal terugkrijgen; bovendien zullen wij nieuwe beplantingen moeten aanleggen langs onze wegen. Het kappen van alle hout is aan een vergunning van het Staatsboschbeheer gebonden, terwijl tot dusverre in overgroote meerderheid een verplichting tot herbebossching is opgelegd. Door tal van omstandigheden kon de herbeplanting geen gelijken tred houden met de ontbossching. Teneinde daarin zoo spoedig mogelijk te voorzien, is het verleen van een subsidie in de herstellingskosten in overweging. Bij de uitvoering van de nieuwe beplantingen zal aan het persoonlijk initiatief een belangrijke plaats worden ingeruimd.

Van groote beteekenis zal het voor den boschbezitter zijn, dat hij in de toekomst een behoorlijken prijs voor zijn hout kan krijgen. Dat liet in het verleden veel te wenschen over. De herziening der houtprijzen is reeds in behandeling genomen. Ik vertrouw, dat dit tot een bevredigend resultaat zal leiden.

Een moeilijkheid bij de herbebossching en herbeplanting vormt ook het gebrek aan plantsoen. Daarin valt niet ineens te voorzien. Meer boschplantsoen en meer laanboomen zullen moeten worden gekweekt en daarvoor is de uitbreiding van de kweekerijen noodzakelijk. Er worden reeds pogingen aangewend om de noodige boomzaden, die

---

ten deele uit het buitenland moeten worden betrokken, ingevoerd te krijgen. Bij den aanleg der nieuwe bosschen zal men dienen te streven naar een zoo hoog mogelijke opbrengst van den bodem. Leent deze zich voor de teelt van houtsoorten, die door groote houtopbrengst en goede hoedanigheid van het hout meer kunnen opleveren dan de vorige opstand, dan is het zaak tot den aanleg daarvan over te gaan. Aandacht zal moeten worden geschonken aan duurzame instandhouding van het bosch.

In hoeverre zal het mogelijk zijn, nog woeste gronden voor bebossching te bestemmen? Volgens de laatste gegevens is er nog 127.000 ha woeste grond in ons land, voornamelijk heide. Daarvan zal een deel ongerept moeten worden bewaard uit hoofde van natuurschoon of wetenschap, terwijl voorts de landbouw zijn deel zal opeischen. Wellicht kan nog een 20.000 ha voor bosch worden bestemd.

De nieuw aan te leggen bosschen dienen zoo goed en deskundig mogelijk behandeld te worden. Behalve aan de eischen van de productie zal aan de aesthetische zijde van het bosch aandacht moeten worden geschonken. Dat kan vaak met eenvoudige middelen en zonder extra kosten. Verschillende hakhoudbosschen, waarvan we er nog een 40.000 ha in ons land hebben, kunnen tot bosschen met opgaand hout worden hervormd en daardoor meer en beter hout leveren. Het is volstrekt ongeoorloofd, dat bijvoorbeeld door slechte dunning en verpleging de houtproductie zou worden benadeeld. Nalatigheid van den boschbezitter zou ingrijpen van Staatswege onvermijdelijk maken. Ik geloof echter, dat hier met goede voorlichting veel zal zijn te bereiken.

In verschillende plaatsen is men reeds tezamen met den Rijksdienst voor Landbouwherstel aan den nieuwen aanleg der bosschen begonnen. Er wordt echter geklaagd over gebrek aan arbeidskrachten; laat ons hopen, dat daarin spoedig verandering kome. Het zal zaak zijn, in de toekomst bijzondere aandacht te besteden aan de opleiding van boscharbeiders tot goed geschoolde krachten.

Tenslotte nog iets over de houtvellingen. Het kan zijn nut hebben nog eens nadrukkelijk er op te wijzen, dat alle vellingen zonder toestemming van het Staatsboschbeheer verboden zijn. De bestemming van het hout, de distributie, is gebonden aan de regels, die daarvoor van wege het Rijksbureau voor Hout zijn gesteld.

Luisteraars, ik twijfel niet, of onder U zijn er, die wel eens met een bijl of zaag er op uitgetrokken zijn. Dat hebben ook zij, die met het toezicht op de uitvoering van de wettelijke bepalingen belast waren, wel kunnen begrijpen; de politie nam het daarom niet te nauw. Maar we leven nu in andere tijden. We moeten terug naar geordende toestanden. Onbevoegd vellen en diefstal moeten thans achterwege blijven. Ik doe een beroep op Uw aller medewerking. Het gaat om een bij uitstek vaderlandsch belang, om het behoud van onze bosschen en boomen.